

Meetnet Dagvlinders

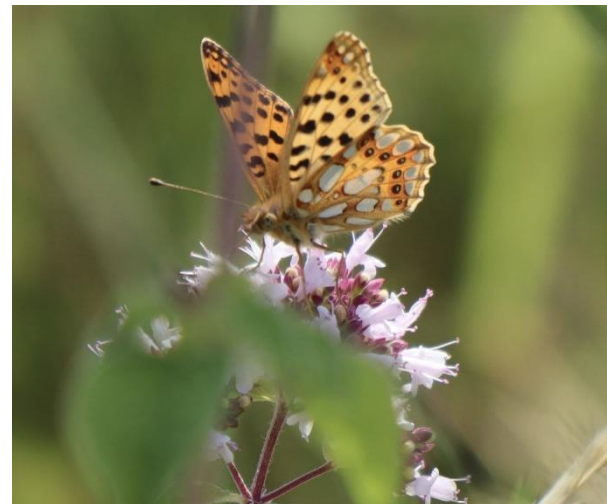
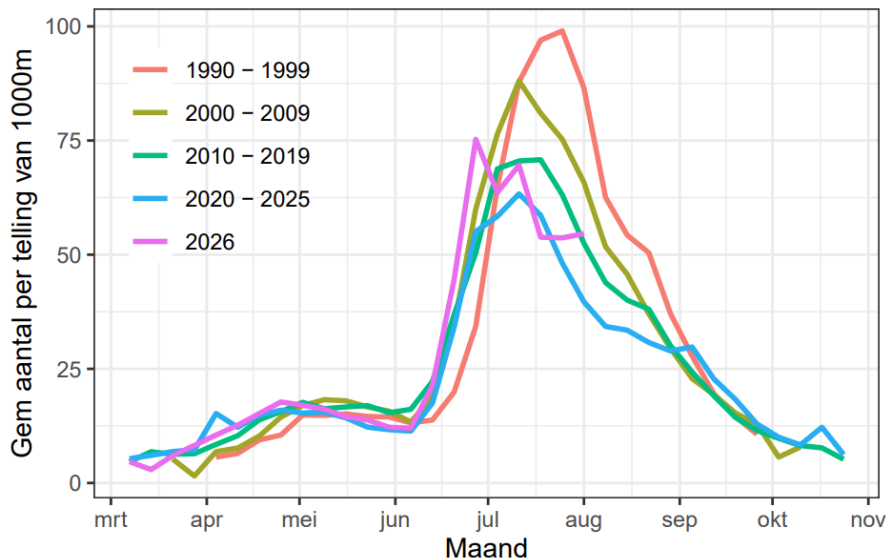
Augustus 2026

Beste teller,

Het is begin augustus, voor veel mensen is het dé vakantieperiode. Met alle hittegolven waar we de afgelopen tijd mee te maken hebben, hoef je helemaal niet meer ver te reizen om een tropisch vakantiegevoel te krijgen. Maar als je op zoek bent naar extra bijzondere vlinders in wat hogere aantallen, dan zal het toch lonen om buiten de grenzen van Nederland te gaan kijken. We hopen natuurlijk dat de vakantiegangers volop vlinders zullen tellen en invoeren via de ButterflyCount app, observation.org of iNaturalist bijvoorbeeld, of via onze eigen Count4Nature app wanneer je gewoon in Nederland blijft.

Aantal vlinders

Gemiddeld aantal dagvlinders in meetnet vlinders

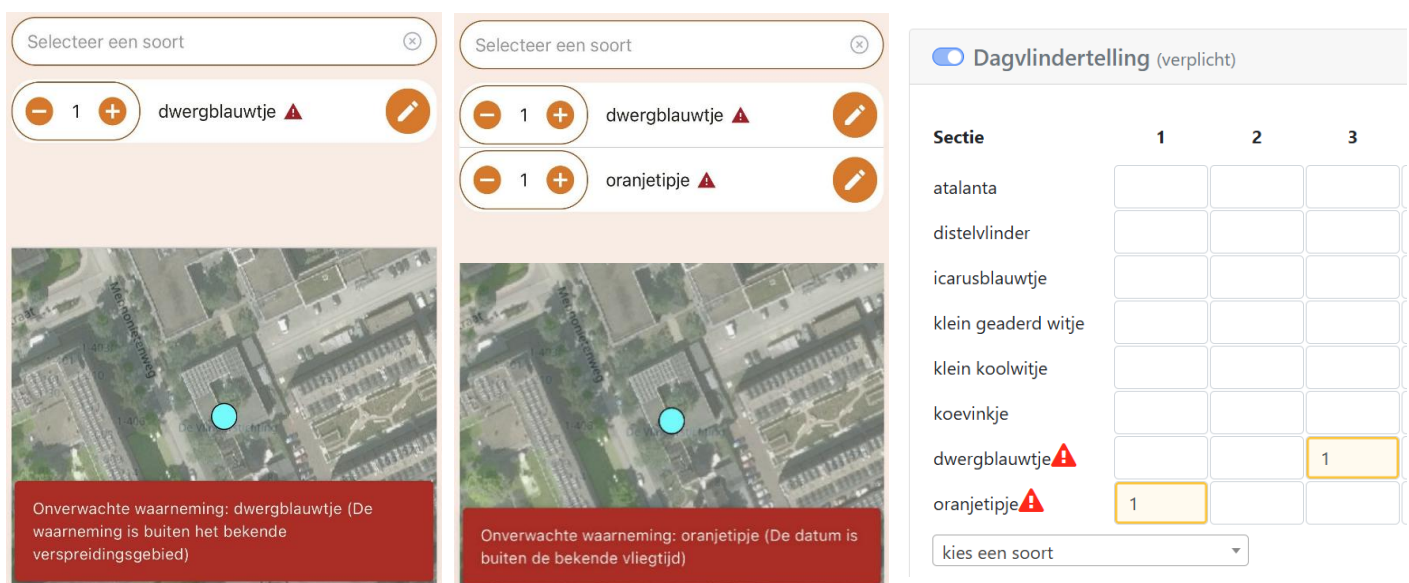

Figuur 1. Kleine parelmoervlinder, foto: Tove van der Weerd

Ondanks de aanhoudende hitte en droogte blijven jullie tellingen binnenstromen. De bovenstaande grafiek laat mooi zien dat het gemiddeld aantal vlinders op de routes over de afgelopen weken opvallend gestabiliseerd is. Halverwege juli werd er een sterke daling in het aantal dagvlinders zichtbaar, waardoor het even leek alsof het vliegseizoen alweer op z'n einde aan het lopen was. Een trend die we over de afgelopen jaren steeds sterker zien: het vliegseizoen vervroegt elk jaar een beetje, waardoor de piek van het aantal vlinders naar voren verschuift. Daarop volgt een steeds vroeger wordende daling van de aantallen, waardoor het totaal aantal vlinders over het hele jaar (af te lezen aan de oppervlakte onder de curve) elk jaar weer wat lager ligt. De sterke afname halverwege juli dit jaar lijkt nu een beetje gecompenseerd te worden door de stabilisatie in de aantallen afgelopen weken. Of deze stabilisatie komt doordat vlinders zich met dit weer relatief makkelijk laten tellen, kunnen we niet uitsluiten, maar dat er nog genoeg vlinders zijn om te tellen blijft een feit. Vooral de atalanta profiteert van de warme zuiderwind. Helaas zal de droogte die inherent verbonden is met dit warme weer en de weinige regenval toch effect hebben op de vlinders, doordat bloemen weinig nectar kunnen produceren en rupsen moeten groeien op een dieet van veelal taaie dorre planten.

Waarschuwing bij onverwachte waarnemingen

Sinds een paar weken kan het zomaar zijn gebeurd dat je tijdens het invoeren van een soort een waarschuwing op je scherm hebt gekregen. We hebben sinds kort een nieuwe functionaliteit in ons invoerportaal van het meetnet waarbij je waarnemingen vergeleken worden met de verspreiding en vliegtijd van de soorten. Wanneer je een soort invoert buiten de bekende vliegtijd of het bekende verspreidingsgebied, verschijnt er een waarschuwingdriehoekje bij deze waarneming en komt er eenmalig een tekstje met de inhoud van de waarschuwing (zie onderstaande afbeeldingen). Deze waarschuwing is enkel bedoeld om invoerfouten te voorkomen of je er als teller bewust van te maken dat je misschien wel met een bijzondere waarneming te maken hebt. Je kan de soort gewoon invoeren wanneer de waarschuwing is verschenen, maar het kan handig zijn om in zo'n geval even extra te controleren of je het zeker weet. Het helpt ook om een foto toe te voegen, zodat we achteraf kunnen controleren of de waarneming klopt. In enkele gevallen kan het voorkomen dat je een waarschuwing krijgt die niet op zijn plek is. Mocht je dit tegenkomen, laat het ons dan vooral weten, dan kunnen we er samen voor zorgen dat het optimaal werkt.

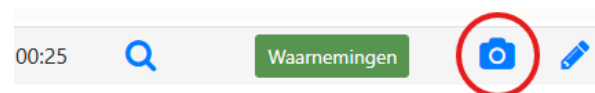
Figuur 2. Voorbeeld van waarschuwingen zoals ze in de Count4Nature app verschijnen (links), en hoe ze op de website van het meetnet verschijnen (rechts).

Foto's van omgeving toevoegen aan telling

De omgeving kan ons veel vertellen over de soorten die ergens voorkomen en de soorten kunnen ons weer iets vertellen over de omgeving. Ook het veranderen van de dichtheden van de verschillende soorten over de tijd kan gekoppeld worden aan veranderingen in de omgeving. We zijn daarom erg benieuwd hoe de routes er over de jaren heen uitzien en welke veranderingen er plaatsvinden. Met de groeiende mogelijkheden van beeldanalyses met onder anderen het gebruik van AI, wordt het steeds makkelijker om informatie te halen uit foto's. We willen je daarom stimuleren om vaker foto's te maken van de omgeving waarin je je route telt. In onze Count4Nature app kun je aan het einde van je telling gemakkelijk omgevingsfoto's toevoegen bij "Foto's van de omgeving". Als je op de computer invoert kan dat met het camera icoontje na het bezoek, als je de telling hebt ingevoerd en afgerond. Je hoeft niet bij elke telling een foto te maken, maar het mag natuurlijk wel! Wie weet wat er in de toekomst allemaal mogelijk is met alle foto's die we over de tijd kunnen verzamelen.

Figuur 3. Voorbeeld omgevingsfoto, foto: Tove van der Weerd.

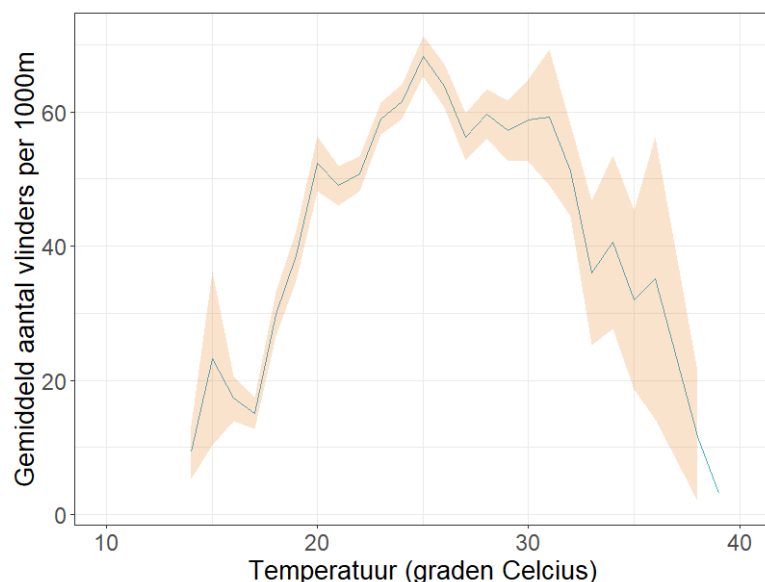
Figuur 4. Op de computer kan je de foto hier invoeren

Aantal vlinders met hoge temperaturen

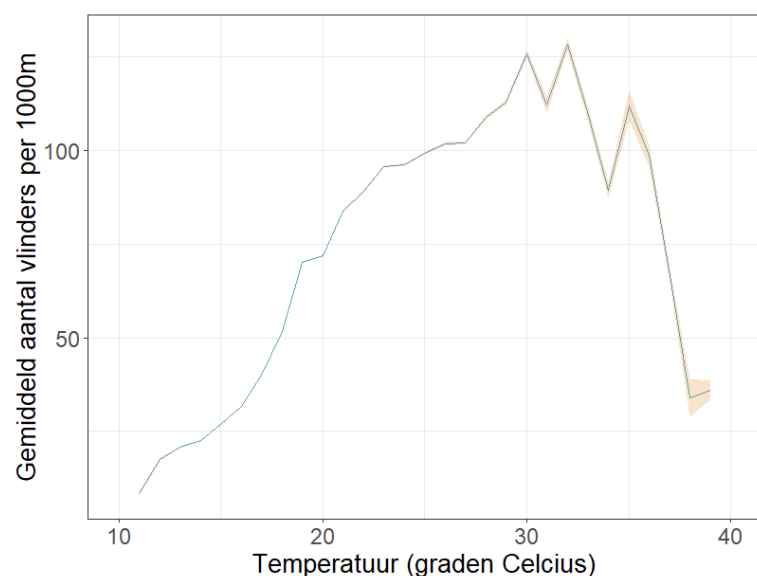
Dat vlinders koudbloedige insecten zijn, hoef ik jullie tellers niet te vertellen. Op dagen dat het nog wat frisser is, kun je soms een hele tijd van een vlinder genieten, zonder dat ze wegvliegt. Voor dat ze echt actief kunnen worden, moeten ze de tijd nemen om in de zon op te warmen. De afgelopen tijd is het echter zó warm geweest dat je haast geen vlinder meer tegenkomt die zich even rustig laat bekijken, laat staan fotograferen. Maar waar ligt nou eigenlijk het optimum voor de meeste vlinders? En wanneer is het nou echt te koud om een telling te doen, en wanneer juist te warm? Als we kijken naar het gemiddeld aantal vlinders dat geteld is in de afgelopen maanden, dan zien we dat de dichtheid het hoogste is wanneer het tussen de 20 en 30 graden is (figuur 6). Onder de twintig graden liggen de gemiddelde aantallen een stuk lager en hangt het er waarschijnlijk sterk vanaf of de zon schijnt of niet. Boven de dertig graden zie je ook dat de aantallen weer een stuk lager komen te liggen, hoewel er wel wat meer spreiding in de data zit. Dit komt deels omdat er minder data beschikbaar zijn voor deze hoge temperaturen, omdat het niet dagelijks 35 graden of warmer is (gelukkig!). Wanneer we dezelfde grafiek maken, maar dan met de data van alle meetjaren, komt er een gelijkende grafiek uit (figuur 7). We zien dan ook dat warmteminnende soorten, afkomstig uit het warmere zuiden, zich steeds meer thuis gaan voelen in Nederland. Zo zitten de bruine dikkopjes en de kaasjeskruidikkopjes vaak nog heerlijk in de zon, ook wanneer de temperaturen boven de dertig uitstijgen. De meeste andere soorten kunnen niet goed omgaan met de snelle opwarming en verschuilen zich liever op koele plekjes tussen de vegetatie. Om toch een gezonde volgende generatie voort te kunnen brengen, moeten de vlinders optimaal gebruik maken van de momenten dat het koel genoeg is om hun schuilplekken te verlaten. Hierdoor komt er een grotere tijdsdruk te staan op het (laten) bevruchten van de eitjes, het vinden van een geschikte plant voor de eitjes en ondertussen zelf nog genoeg nectar binnenkrijgen om te overleven. De toenemende concurrentie voor het beetje beschikbare nectar met deze droogte komt hier dan nog eens bovenop.

Figuur 5. Bruin dikkopje, foto: Tove van der Weerd

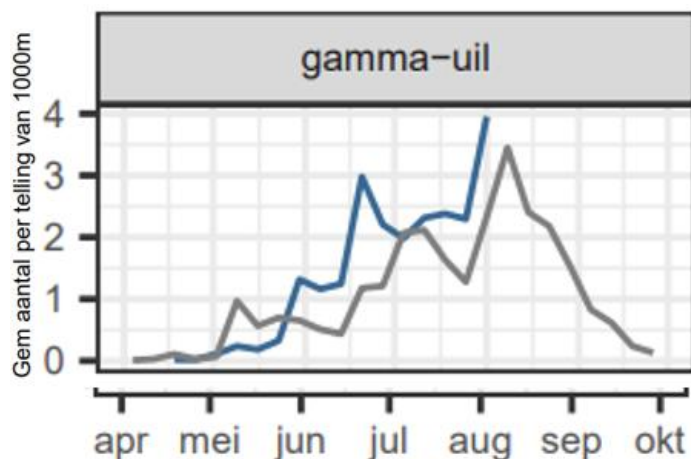
Figuur 6. Het gemiddeld aantal vlinders per 1000m bij verschillende temperaturen, gebaseerd op de data van de tellingen van het meetnet dagvlinders van juni, juli en augustus 2026.

Figuur 7. Het gemiddeld aantal vlinders per 1000m bij verschillende temperaturen, gebaseerd op de data van de tellingen van het meetnet dagvlinders van 1990 tot en met augustus 2026.

Dagactieve nachtvlinder – de gamma-uil

De gamma-uil is een nachtvlinder die zowel overdag als 's nachts veel gezien wordt. Deze trekkende nachtvlindersoort is op dit moment de meest waargenomen nachtvlinder op de routes van het meetnet dagvlinders. Zoals in onderstaand figuur te zien is, doet deze soort het dan ook bovengemiddeld goed dit jaar. Het lijkt een goed trekvlinder jaar te zijn, ook te merken aan de hoge aantallen distelvlinders dit jaar, en de vele gele en oranje luzernevlinders die in de afgelopen weken worden gezien.

Figuur 8. Gemiddeld aantal gamma-uisen per telling van 1000m. De blauwe lijn laat de gemiddelde aantallen van dit jaar zien, de grijze lijn laat het langjarig gemiddelde zien.

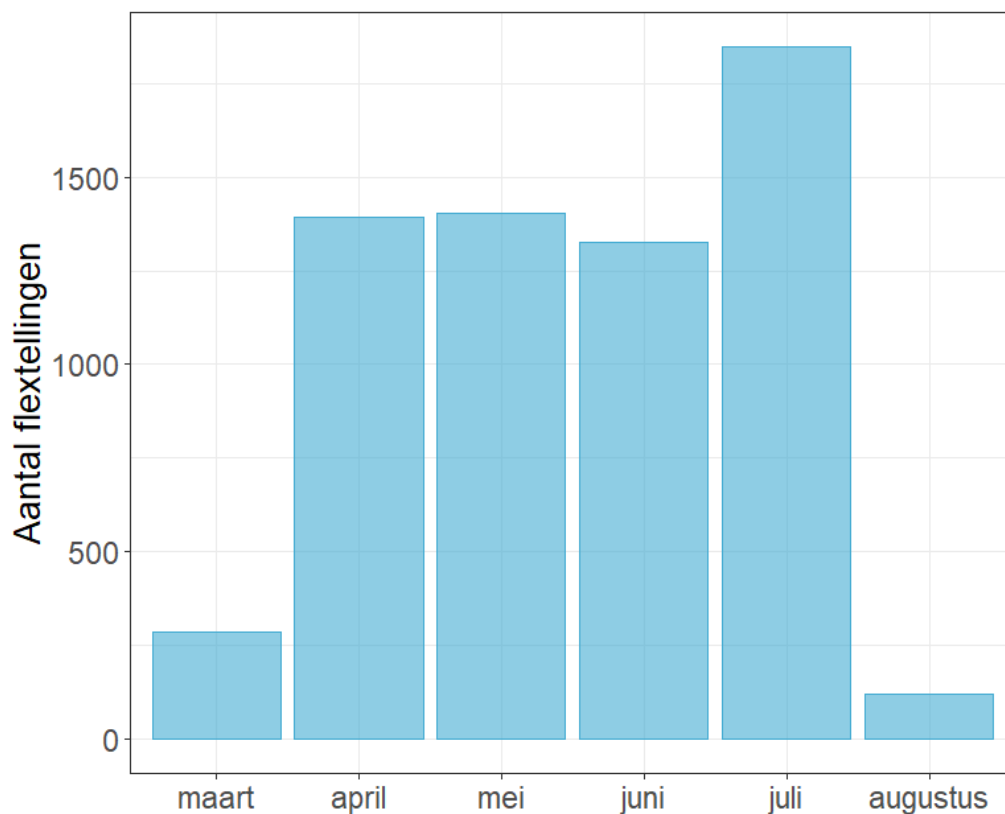
De gamma-uil is op het eerste gezicht een onopvallende bruine nachtvlinder. Maar met wat aandacht en het juiste licht komen de vele kleurvariaties en tekeningen op de vleugels mooi naar voren. De gamma-uil heeft zijn naam te danken aan de witte tekenjes op beide voorvleugels, die de vorm hebben van de Griekse letter gamma. Naast de gamma-uil heb je ook nog de wat zeldzamere jota-uil en de nog zeldzamere ni-uil die, zoals de naam al doet vermoeden, respectievelijk een jota-vormig en ni-vormig teken op hun vleugels hebben. De gamma-uil is door heel Nederland te vinden. Ze worden vaak drinkend waargenomen op allerlei soorten bloemen. Opvallend vaak kom je ze trillend met hun vleugels tegen, de manier voor nachtvlinders om zichzelf op te warmen. Hierdoor worden ze in een snelle blik nog wel eens verward met een kolibrievlinder.

Figuur 9. Gamma-uil, foto: Jurriën van Deijk.

Aantal flexellingen – Count4Nature app

Zoals in onderstaand figuur te zien is, wordt er nog steeds fanatiek geflexeld. We zijn blij om te zien dat het aantal flexellingen blijft toenemen. Flexellen is natuurlijk ook extra leuk wanneer er veel te tellen is, en juni, juli en augustus zijn daar dan ook de perfecte maanden voor. De balk van augustus is nog erg klein, maar dat is omdat augustus pas net begonnen is. Zullen we kijken of het ons lukt om het aantal flexellingen in augustus boven die van juli uit laten uitstijgen? Probeer bijvoorbeeld vandaag eens een flexelling te doen, tijdens je lunchwandeling door de wijk, of tijdens je ontspannen momentje in de natuur. Het kan tenslotte overall!

Figuur 10. Aantal ingevoerde flexellingen in 2026 per maand.

Meetnet Hommels

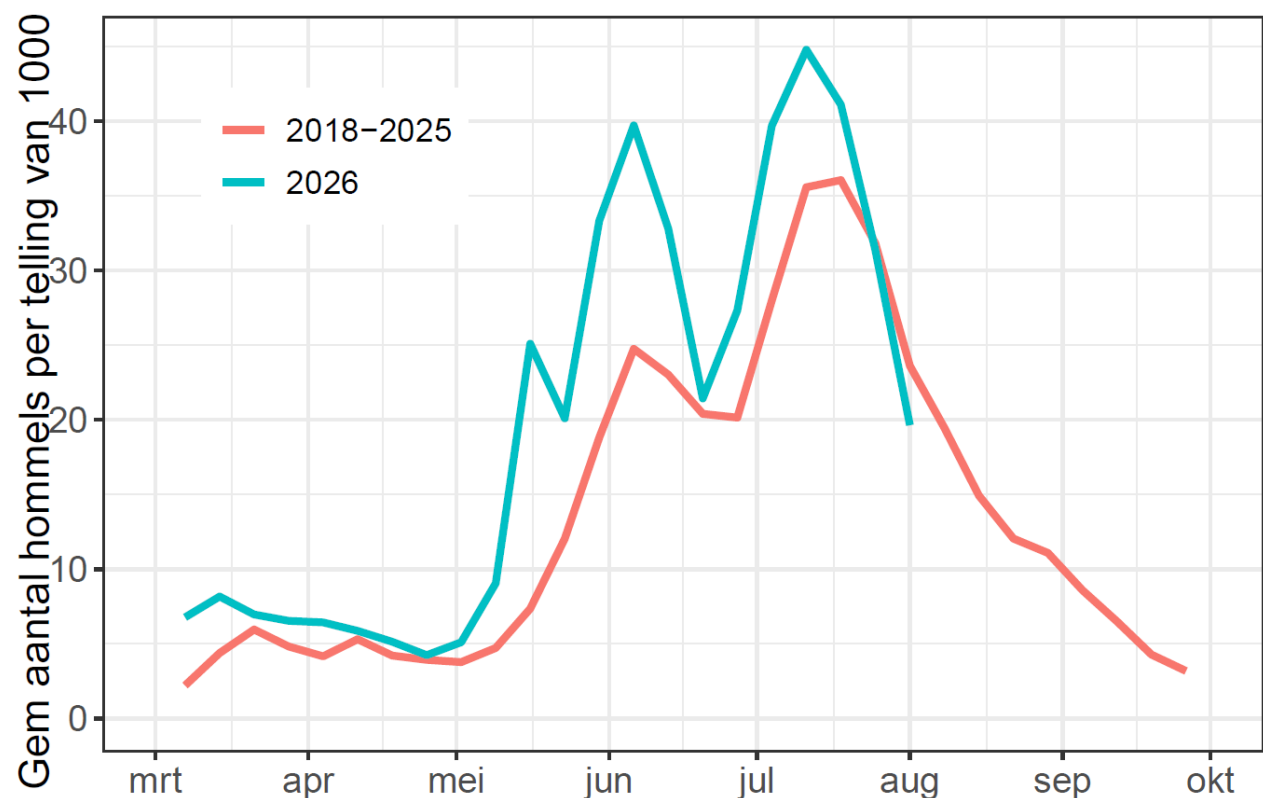
Het is alweer augustus en we naderen langzaam het einde van dit seizoen. De voorjaarssoorten met een piek eind mei/juni zijn alweer even uitgevlogen. De zomersoorten nemen nu in aantallen toe en bereiken hun piek in augustus. Akkerhommel, steenhommel en aardhommel-groep zijn in augustus veruit de meest geziene soorten. Af en toe duikt er nog een andere soort op, bijvoorbeeld een koningin die nog niet in winterslaap is, of een koekoek.

Van de vroeg vliegende soorten (weidehommel en boomhommel) kun je hier en daar nog een nieuwe koningin tegenkomen, maar de werksters zijn echt uitgevlogen. De tuinhommel vliegt op sommige plekken nog wat langer door. Op plekken met veel bloemen, zoals rode klaver, kun je tot het einde van de zomer nog tuinhommelwerksters zien. Op de zandgronden, met name vochtige heideterreinen, is de veenhommel inmiddels aan een tweede generatie begonnen en nemen de aantallen toe. De nesten bouwen nu op richting september.

Van de laat vliegende soorten komen zandhommel en heidehommel nu echt op gang. Zij bereiken onder gunstige omstandigheden een piek in aantallen in augustus en vliegen door tot en met september of soms zelfs oktober. Ook de moshommel is een wat latere soort en vliegt nu in relatief hoge aantallen in de kustgebieden.

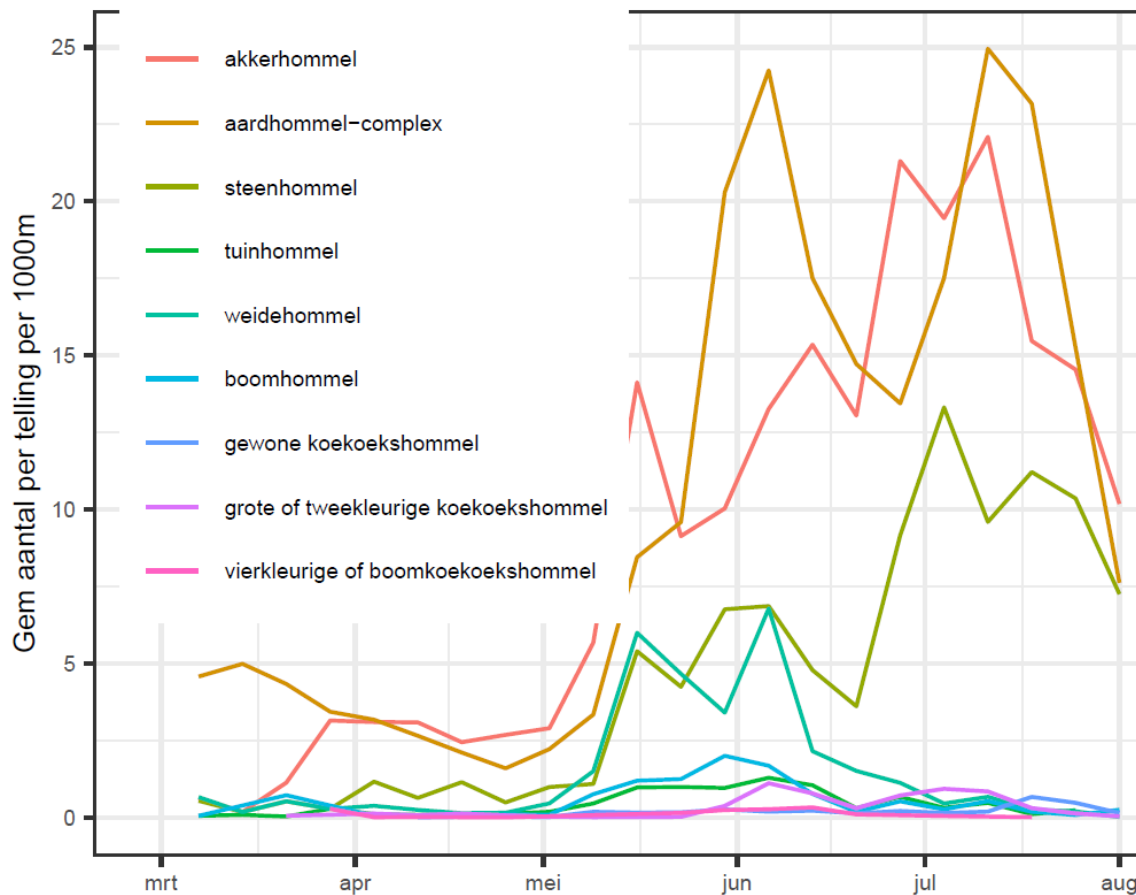
Totaal aantal hommels

Ondanks de hitte en droogte dit seizoen lijkt 2026 toch een aardig hommelaar te worden. Tot eind juli lag het gemiddeld aantal getelde hommels per 1000 meter nog net boven het langjarig gemiddelde. Eind juli dook het gemiddelde daar weer onder, mogelijk een gevolg van de hitte en aanhoudende droogte. Hopelijk valt er binnenkort regen, zodat bloemen kunnen blijven bloeien.

Verhoudingen van soorten: voorjaarssoorten uitgevlogen

In onderstaande grafiek is goed te zien dat de voorjaarssoorten (weidehommel, boomhommel en tuinhommel) uitgevlogen zijn. Hier en daar kun je nog een koningin weidehommel of boomhommel tegenkomen, en in bloemrijke gebieden zelfs nog enkele tuinhommelwerksters. Verder laten de drie meest algemene soorten een aantalspiek zien in juli. Ook in augustus vliegen zij nog in grote aantallen rond. De grote koekoekshommels zijn nu allemaal zo goed als weg. De gewone koekoekshommel is gewoonlijk een maand later en mannetjes van deze soort zijn nog goed te vinden op distels, knooppkruid en jakobskruid.

Te verwachten: verbleekte hommels

In augustus vliegen er veel verbleekte hommels rond. Doordat de hommels in de zomer veel zon zien, verkleuren de haren waardoor ze er heel licht uit kunnen zien. Ook slijten de haren. Hierdoor kom je in zomer relatief veel (half) kale en grijsgekleurde hommels tegen. Determinatie is vaak lastig. Hoe herken je verbleekte hommels? De truc is om het hele seizoen te oefenen. Je ziet de hommels dan geleidelijk verbleken, en zo ontwikkel je een gevoel van welke soorten al langer rondvliegen in jouw gebied.

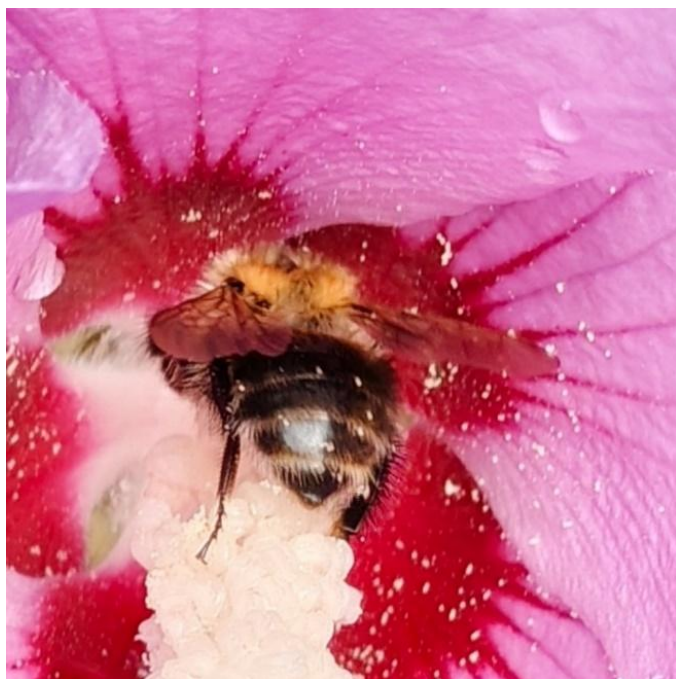
Ondanks dat de weidehommel en boomhommel uitgevlogen zijn, worden deze soorten nog steeds gemeld in juli en augustus. Zelf zien wij deze soorten niet meer. Hoogstens een verdwaalde koningin die nog niet in winterslaap gegaan is. Ook op waarneming.nl zien we geen weidehommels en boomhommels meer voorbijkomen. Daarom vermoeden we dat verbleekte akkerhommels weleens worden aangezien voor boomhommels, en steenhommels voor weidehommels (voor het verschil steenhommel en weidehommel zie vorige nieuwsbrief). Mocht je een van deze twee soorten tegenkomen en twijfelen, maak dan foto's en stuur ze aan ons via meetnethommels@naturalis.nl. Ook de beeldherkenning gaat hier regelmatig de mist in. Wij kijken graag mee!

Verbleekte akkerhommels

In de zomer zien we vaak dat er weer meer boomhommels geteld worden in het meetnet hommels, maar zelf zien wij die toename buiten niet. Mogelijk worden akkerhommels met een verbleekte achterlijfspunt aangezien voor boomhommels. Als je daarom een bruinrug met een witte kont denkt te zien, controleer dan of de achterlijfspunt uitgebreid en zuiver wit behaard is (boomhommel), of slechts bestaat uit een toefje verbleekte (niet zuiver witte) haren aan de rugzijde van de uiterste achterlijfspunt. Als je er niet uitkomt, kun je naar de koplengte kijken: deze is lang bij akkerhommels en minder lang bij boomhommels (zie tekeningen hieronder). Het kan lastig zijn en oefening baart kunst. Maak bij voorkeur foto's in geval van twijfel en mail deze aan ons!

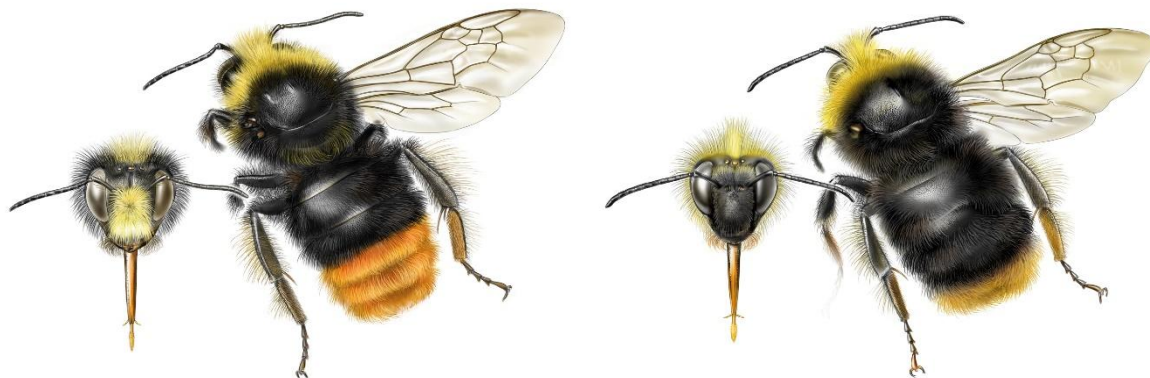
Boomhommel vrouwtje (links) en akkerhommel vrouwtje (rechts). Bij de akkerhommel zijn kop en tong lang, terwijl die bij boomhommel korter zijn. Dit vergt enige oefening in het veld. Tekeningen: Jeroen de Rond.

Het is soms erg lastig te zien: zijn de haren op de achterlijfspunt zuiver wit (boomhommel) of verbleekt (akkerhommel)? Deze foto laat een akkerhommel zien. Bron: waarneming.nl

Verbleekte steenhommels

Bij steenhommels verkleurt de achterlijfspunt van helder karmijnrood, via oranje, naar bleekgeel. De zwarte haren van werksters kunnen zelfs naar bruin verkleuren. Mannetjes blijven vaak herkenbaar aan de combinatie van de scherp afgetekende gele snor, gele kraag en roodoranje achterlijfspunt. De gele snor blijft aanwezig en herkenbaar en kleurt naar wittig.

Steenhommel mannetje (links) en weidehommel mannetje (rechts). Tekeningen: Jeroen de Rond.

Excursies

Ook dit jaar worden er gedurende het seizoen verspreid over het land weer verschillende excursies georganiseerd om te oefenen met het herkennen van hommels. De excursies duren ongeveer 2 a 3 uur, afhankelijk van wat er te zien is. Meld je aan o.v.v. de locatie/het gebied via meetnethommels@naturalis.nl

Datum	Excursie	Locatie
8 augustus 2026 –10:00 uur	Grashommel	Yerseke Moer (Zeeland)
18 augustus 2026 – 13:00 uur	Heidehommel	Dwingelderveld
19 september –13:00 uur	Heidehommel, Veenhommel, Grote veldhommel	Fochteloërveen
???	Algemeen	Texel

Nieuwsbrieven

Deze nieuwsbrief is specifiek voor tellers van het meetnet dagvlinders en het meetnet hommels. Er is ook een algemene nieuwsbrief van De Vlinderstichting, daar kan je je ook voor aanmelden op www.vlinderstichting.nl.

Wil je ook je ervaring delen met andere tellers?

Heb je leuke ervaringen op je route en wil je die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag je verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht je contact met ons willen, dan kan je ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Dagvlinders
Tove van der Weerd, Maurits Mocnik, Chris van Swaay,
José Kok, Hendrik Mertens, Kars Veling
Tel.: 0317 467346
meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch, Dominic Dijkshoorn
Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders en het Landelijk Meetnet Hommels. Mocht je geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kan je de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen het vakje bij Nieuwsbrief ontvangen uit te vinken. Klik hiertoe eerst op het groene vakje "aanpassen". Vergeet op het einde niet om op "opslaan" te klikken.

Staatblauwtje, foto: Tove van der Weerd.